

Att översätta Bibeln

De flesta vet att det är en grannlaga uppgift att till vårt språk tolka vad en människa säger på ett annat tungomål. Att tolka och översätta Bibelns språk är också en grannlaga uppgift. Här gäller det ju att förmedla Guds undervisning ”rent och klart” utan att dra ifrån eller lägga till. Vad Gud tydligt lär får inte genom våra tolkningar eller översättningar göras otydligt. Paulus betonar hur viktigt det är att Guds undervisning framförs tydligt. Han skriver med anledning av tungotalet i Korint: ”Om en trumpet ger en otydlig signal, vem gör sig då redo till strid? Så är det även med er. Om ni inte i ert språk talar begripliga ord, hur ska man då kunna förstå vad ni säger? Ni kommer att tala ut i tomma luften” (1 Kor 14:8-9).

I denna artikel ska jag beröra en tolkning av Nya testamentet till svenska som heter *Nya Levande Bibeln* (Internationella Bibelsällskapet Sverige, Herrljunga 2003). Denna utgåva av Nya testamentet använder en mycket modern och lättläst svenska. Målet för översättningsgruppen har varit att förmedla samma budskap och mening som i grundtexten utan att vara bunden till originaltextens ordval och form. I förordet skriver översättningsgruppen: Översättningen måste vara 1) ”*korrekt* – den ska återge exakt samma budskap som originalet. Inga tankar ska dras bort eller läggas till.” Den ska vara 2) ”*klar* – budskapet ska vara tydligt. För att en modern läsare klart ska förstå budskapet har vi ibland varit tvungna att fylla ut med nödvändig information som var självklar för de första läsarna.” Den ska vara 3) ”*naturlig* – vårt mål har varit att budskapet i den här boken ska nå fram till den som aldrig har läst Bibeln förut. Vi har därför försökt undvika sådana termer som numera bara används i religiösa eller kyrkliga sammanhang.”

Att exakt återge samma budskap som originalet och förmedla det tydligt och klart är en bra målsättning. Jag kan också konstatera att Nya Levande Bibeln (NLB) många gånger har lyckats omskriva (parafrafera) bibliska sanningar på ett tydligt och naturligt sätt. Här några exempel på nya formuleringar i NLB:

- ”Från och med nu började Jesus tala till folket och säga: ’Lämna synden och vänd om till Gud, för han har kommit för att rädda människor och göra dem till sitt eget folk!’” (Matt 4:17). Ordagrant står: ”Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd er! Himmelriket är nära.”
- ”Oroa er alltså inte för morgondagen, utan lös problemen den dag de verkligen dyker upp. En dags bekymmer räcker mer än väl” (Matt 6:34).
- ”Nu vill också jag skriva ner allt i ordning för dig. Jag har noga gått igenom alla fakta ända från början, för att du ska förstå att du kan lita på alla de upplysningar du har fått. Här är min berättelse:” (Luk 1:3-4).
- ”Simon, min vän, alla hennes synder är förlåtna. Det är därför hon visar så mycket kärlek. Men den som har fått lite förlåtet, visar lite kärlek” (Luk 7:47).
- ”En ond ande brukar attackera honom, så att han skriker och vrider sig i kramper tills han får fradga runt munnen. När attacken äntligen är över, har anden nästan tagit död på honom” (Luk 9:39).
- ”Ta inte med er några pengar, ingen väska och inga extra skor. Och ta väl vara på tiden, stanna inte på vägen för att prata” (Luk 10:4).
- ”Då fylldes cellen plötsligt av ljus, och en ängel från Herren stod där. Ängeln stötte Petrus i sidan och väckte honom och sa: ’Res dig upp, snabbt!’ Och i samma stund föll kedjorna från Petrus händer. Ängeln fortsatte: ’Ta på dig bältet och sandalerna’, och

när Petrus gjort det, sa ängeln: 'Bra, svep nu om dig manteln och följ mig'" (Apg 12:7-8).

- "Fram till denna punkt i Paulus tal hade folket lyssnat lugnt, men nu började de ropa: 'Döda honom! Se till att han försvinner! Han har ingen rätt att leva!'" (Apg 22:22).

Att fritt återge en texts tankar

Det kräver extra stor träffsäkerhet i bibeltolkningen när man vill återge en bibeltexts andliga sanningar korrekt utan att vara bunden vid dess formuleringar. Till skillnad från annan litteratur innehåller nämligen Bibeln undervisning om andliga ting som inte stämmer med vårt förmörkade förnufts tankegångar. Människan har på grund av synden ett förnuft som är lagiskt och sätter människan i centrum i stället för Gud. Vårt naturliga förnuft är helt främmande för Guds villkorlösa evangelium. I fokus kommer vad människan ska göra för att finna lyckan i stället för vad Gud av nåd har gjort och gör för oss människor. Därför saknas Bibelns rena evangelium i alla människogjorda religioner.

Bibelns budskap om hur en människa blir lycklig, får frid med Gud och räddas till himlen, vill vi gärna anpassa till förnuftets lagiska tänkande. Eftersom Bibeln lär att en människas avvisande av Guds nåd helt och hållet är hennes eget fel, vill förnuftet dra slutsatsen att en människas ja till Guds nådeserbjudande ytterst beror på henne själv. Omvändelsen, en människas övergång från otro till tro, kan ju inte uteslutande vara Guds verk, menar förnuftet. Svaret på frågan varför just en kristen blivit omvänd, blivit troende, kan låta så här: hon avgjorde sig till skillnad från de andra, hon lämnade sitt liv åt Jesus eller (för att tona ner människans insats lite) hon gjorde mindre motstånd än de andra. Dessa svar vittnar om hur man har skiftat fokus när det gäller orsaken till omvändelsen och trons nya liv: från Gud till människan, från Gud den helige Ande som skapar tron till människans hållning.

Vad lär då Bibeln? Den lär mycket tydligt att såväl Kristi frälsningsverk som upptändandet av tron på Kristus helt och hållet är Guds verk. Någon samverkan (synergism) med Gud kan inte ske förrän *efter* omvändelsen, *efter* det att trons nya människa har fötts. *Före* omvändelsen är vi ju andligt döda och blinda. Vi kan inte uppväcka oss själva från andlig död till andligt liv. Vi kan inte som andligt blinda göra oss andligt seende. Vi kan inte heller själva föda oss på nytt, lika lite som vi vid den första födelsen kunde medverka till vår födelse. Vi blir födda på nytt ovanifrån genom Guds evangelium, "av vatten och Ande". Paulus skriver: "Också er har Gud gjort levande, ni som var döda genom era överträdelser och synder... Ty av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen ska berömma sig" (Ef 2:1,8-9). "Om det var av nåd, så var det inte på grund av gärningar, annars vore nåden inte längre nåd" (Rom 11:6).

Guds lag sätter människan och hennes hållning i centrum. Otro, synd, ogudaktighet och fördömelse kännetecknar den gamla människan. Guds evangelium däremot, det glada budskapet om Guds nåd och frid med Gud för Kristi skull, sätter Guds gärningar och Kristi förtjänst i centrum, inte människans hållning. Därför är det så viktigt att man inte blandar samman lag och evangelium när man översätter Guds ord och troget vill förmedla Guds tankar. "Mina tankar är inte era tankar, och era vägar är inte mina vägar, säger HERREN. Nej, så mycket som himlen är högre än jorden, så mycket är mina vägar högre än era vägar och mina tankar högre än era tankar" (Jes 55:8-9).

Mot bakgrund av det ovan sagda blir nu frågan: Har Nya Levande Bibeln lyckats med sin lovvärda målsättning att exakt återge samma budskap som originalet, att inte dra bort eller lägga till några tankar? Låt oss se närmare på några texter:

- I Lukas 2:14 står det ordagrant ”frid på jorden till välbehagets människor”. Det grekiska ordet *evdokia* (välbehag, nåd) hör samman med Guds hållning mot oss tack vare Kristus. NLB skiftar fokus från Guds hållning till människornas hållning och översätter: ”frid på jorden, *till dem som gör Gud glad*”.
- I Lukas 3:3 står ordagrant: Johannes ”förkunnade omvändelsens dop till syndernas förlåtelse”. Detta parafrazerar NLB så här: Johannes ”undervisade överallt människorna om att de kunde få sina synder förlättna om de lämnade synden, vände om till Gud och lät döpa sig”. Här skiftas fokus. I stället för att behålla fokus på det glada budskapet om *vad Gud skänker* människorna i dopet, nämligen syndernas förlåtelse, sätts *vad som krävs av människorna* i centrum, ”att de *kunde få* sina synder förlättna om de ...”
- I Apg 2:39 står: ”Ty er gäller löftet och era barn och alla dem som är långt borta, så många *som Herren vår Gud kallar*” (SFB). I NLB lyder samma vers: ”För detta löfte från Gud gäller er och era barn. Ja, det gäller alla på hela jorden *som tackar ja till Herrens, vår Guds, inbjudan att få tillhöra honom*.” NLB fokuserar på människans hållning, att hon verkligen tackar ja till Herrens inbjudan. Grundtexten däremot fokuserar på Herrens handlande, det som skapar tro. Paulus kallar ofta de troende för ”de kallade”, dvs de som genom evangeliets kallelserop (”kom till mig, ta emot gratis, ät fritt och för intet”) gjorts till troende, till mottagare av Guds nåd.
- I Apg 7:8 står: ”Och han gav honom (Abraham) omskärelsens förbund.” I NLB utbroderas detta på följande sätt: ”Gud gav sedan Abraham instruktioner om att alla pojkar i varje familj skulle omskäras, som ett tecken på att man accepterade det förbund Gud ingått med Abraham.” Här sker på nytt en förskjutning från Guds nådegärning till människans accepterande gärning. Gud frågar inte först efter Abrahams accepterande, innan han kallar honom och sluter omskärelsens förbund med honom. Först kommer Guds löftesord, Guds kallelse, Guds nådesförbund, Guds räddning. Sedan kommer uppmaningen: Lita på din Frälsare, överge honom inte, vänd dig inte till andra gudar! Lyssna till hans röst, inte för att han därigenom ska ingå förbund med dig och frälsa dig utan därför att han har frälst dig och ingått förbund med dig. Människan vill lätt vända på ordningsföljden: genom att hålla buden ska Gud rädda oss. Men först räddar Gud ett upproriskt och hårdnackat folk ”ut ur Egypten, ur trädhuset”. Därefter uppmanas det räddade folket: Håll dig till mig, din Frälsare, ha inga andra gudar vid sidan av mig! Mose påminner folket: ”Du ska veta att det inte är för din rättfärdighets skull som HERREN, din Gud, har gett dig detta goda land till besittning, ty du är ett hårdnackat folk” (5 Mos 9:6). Paulus skriver: ”Kristus dog i vårt ställe, medan vi ännu var syndare” (Rom 5:8) och Johannes: ”Vi älskar därför att han först har älskat oss” (1 Joh 4:19).
- I Rom 1:17 står: ”Rättfärdighet från Gud uppenbaras i evangelium, av tro till tro” (SFB). Evangeliet handlar om hur vi som är orättfärdiga i oss själva räknas som rättfärdiga tack vare Kristi ställföreträdande gottgörelse för oss. Detta glada budskap är ”Guds kraft (grekiska *dýnamis*, samma ord som vårt ’dynamit’) till frälsning” (Rom 1:16). Gud är den som genom evangeliet om Kristus gratis erbjuder oss den rättfärdighet som lagen kräver för evigt liv, liv i gemenskap med Gud. Därför har evangeliet kraft att skapa tro. Vår rättfärdighet, den som håller inför Guds heliga granskning, är ”av tro till tro”, dvs av tro från början till slut, en gåva som vi syndare fått ta emot av nåd allena. Paulus skriver i Rom 4:4-5: ”Den som har gärningar att peka på får sin lön, inte av nåd utan som något han

har förtjänat. Men den som utan att bygga på gärningar *tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig*, honom räknas hans tro till rättfärdighet.”

I NLB står: ”Det glada budskapet visar att vi genom att helt och fullt tro på Jesus kan bli skuldfria inför Gud” (Rom 1:17). Här skiftas fokus från evangeliets glada budskap och förmåga att frälsa till en anvisning om vad *vi* måste göra: vi måste ”helt och fullt tro på Jesus”. Om vi gör det, *kan* vi bli skuldfria inför Gud. Det finns en möjlighet för oss att skapa skuldfrihet. Genom att på detta sätt blanda in krav i evangeliet, omintetgjorts evangeliet och dess kraft att skapa tro. Frälsningen blir 90 % Guds verk och 10 % mitt. Jag kan aldrig säkert veta om mina 10 % räcker, om jag tror riktigt ”helt och fullt”. Min frälsning blir till en del beroende av mina gärningar.

- Genom en fokusförskjutning petar NLB ibland in orden ”kan” och ”en möjlighet” utan något som helst stöd i grundtexten. Några exempel: ”Vi *kan* bli skuldfria inför Gud genom att tro på Jesus Kristus” (Rom 3:22). ”Nu har han gett oss en *möjlighet* som vi inte förtjänar” (Rom 3:24). Evangeliet, som handlar om en underbar *verklighet* tack vare Kristi död och uppståndelse, frid med Gud och syndernas förlåtelse, blir bara en *möjlighet*. Men otron förkastar inte bara en möjlighet utan en verklighet som vår Frälsare har åstadkommit genom att offra sig själv för oss. Därför är otron en så allvarlig sak, det enda som fördömer. ”Den som tror på honom blir inte dömd, men den som inte tror är redan dömd, eftersom han inte tror på Guds enfödde Sons namn” (Joh 3:18).
- I Rom 3:28 står: ”Vi hävdar att människan förklaras rättfärdig genom tro, utan laggärningar.” I NLB lyder samma vers: ”Vi är nämligen övertygade om att människor blir skuldfria inför Gud *på grund av* sin tro, och inte genom att de *försöker* lyda allt som står i Moses lag.” I grundtexten står inte ”på grund av sin tro” och inte heller ”försöker lyda”. Tron är inte grundvalen för att Gud förklarar oss skuldfria (rättfärdiga) utan grundvalen är Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse, det som skapar tro och som tron tar emot och förlitar sig på. Guds frikännande domsutslag (= rättfärdiggörelsen) grundar sig uteslutande på Guds kärlek och Kristi förtjänst, inte också på en tredje orsak: vår tro och kärlek. Detta oförtjänta domsutslag har makt att upptända tro och kärlek i våra hjärtan. *Om det som är en följd av Guds frikännande dom görs till en förutsättning för den, hamnar människan i en omöjlig knipa*. Dessutom kräver lagen fullkomlig kärlek till Gud och medmänniskorna, inte bara att vi ”försöker” lyda allt i Guds lag.
- När Guds evangelium upptänt tro i en människas hjärta, tar Guds Ande sin boning i henne och hon får ett nytt sinne som i allt vill ära Gud och göra goda gärningar. Men detta nya sinne är inte allenarådande i den troendes kropp. Hennes gamla natur, köttet, finns också där och motarbetar den nya människan, det nya sinnets vilja. Paulus skriver: ”Köttet söker det som är emot Anden och Anden söker det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill” (Gal 5:17). NLB parafraiserar detta ställe korrekt: ”Er mänskliga vilja vill ju få er att göra det som är ont, medan Guds Ande vill få er att göra det som är gott. Det är en strid som ständigt pågår inom er, och som hindrar er att göra det ni vill.” I Rom 7:14-25 skriver Paulus om samma sak. ”Jag vet att i mig, det vill säga i mitt kött, bor inte något gott. Viljan (dvs den nya viljan genom trons upptändande) finns hos mig, men att göra det goda förmår jag inte ... Jag vill göra det goda (genom min inre, nya människa), men det onda finns hos mig (i mitt kött). Till min inre människa gläder jag mig över Guds lag, men i mina lemmar ser jag en annan lag, som ligger i strid med lagen i mitt sinne (min nya människas sinne) och som gör mig till fånge under syndens lag i mina lemmar. Jag arma människa! Vem ska frälsa mig från denna

dödens kropp? Gud vare tack, Jesus Kristus, vår Herre!” (v 18, 21-25). NLB har en märklig översättning av vers 23: ”Men en annan lag styr min kropp och mina handlingar. Denna syndens lag som finns inom mig *krigar mot mitt eget förnuft* och gör mig till sin fånge.” NLB tolkar ”mitt sinne”, dvs den troendes nya sinne, som ”mitt eget förnuft”. Men människans eget förnuft har ett köttsligt sinnelag och är tvärtom i samklang med ”syndens lag som finns inom mig”. Paulus avslutning ”Alltså tjänar jag själv med mitt (nya) sinne Guds lag, men med köttet tjänar jag syndens lag” (v 25) blir i NLB något helt annat genom att den troendes nya sinne förväxlas med människans förnuft. Så här står det i NLB: ”Annars skulle jag ha *fortsatt* (finns inget ”fortsatt” i grundtexten) att *med mitt förnuft* hålla fast vid Guds lag, medan jag i min mänskliga natur var slav under syndens lag.”

- I Ef 2:6 står: ”Ja, han har uppväckt oss med honom och satt oss med honom i den himmelska världen, *i Kristus Jesus*.” Här talar Paulus uteslutande om vad Gud i sin stora nåd har gjort med oss. Men i NLB skiftas fokus till människans gärning som orsak till att vi som var andligt döda har gjorts andligt levande: ”Han har uppväckt oss från de döda tillsammans med Kristus och har gett oss en plats i himlen, *eftersom vi lever i gemenskap med Jesus Kristus*.” Här förväxlas på nytt orsak och verkan. När det sedan i vers 8 heter ”*av nåden är ni frälsta genom tron*”, blir det i NLB: ”Ni är alltså räddade därför att Gud i sin godhet förlät er *på grund av er tro på Kristus*.” Tron görs till förlåtelsens orsak. Men förlåtelsen finns före tron uteslutande tack vare Kristus och räcks fram till syndaren. Denna oförtjänata gåva har makt att skapa tro, att göra syndaren till en mottagare av syndernas förlåtelse.
- I Upp 19:8 står: ”Åt henne (Kristi brud) har givits att klä sig i skinande, rent linnetyg. Linnetyget är de heligas rättfärdighet” (på grekiska *ta dikakāmata* ”frikännande domslut”). Det skinande linnetyget har getts åt bruden, det är inte något som bruden har förtjänat. Med detta linnetyg menas Guds frikännande domslut, att Gud förklarar syndare rättfärdiga på grund av Kristi ställföreträdande gottgörelse. Men i NLB parafraseras denna vers så här: ”Gud har gett henne rätt att klä sig i skinande vitt, fint linnetyg. Och det fina linnetyget är *en bild på att bruden, alla som tillhör Gud, har följt hans vilja*.” Det som är Guds gåva och själva evangelium blir här i stället de troendes gärning, som ger dem ”rätt” att bära vitt, fint linnetyg.

Guds utkorelse till frälsning

När Nya testamentet talar om den eviga utkorelsen blir det tydligt att vår frälsning till 100 % är Guds verk. Men, som vi tidigare påpekat, mänsklig logik och förnuft opponerar sig och vill på något sätt få utrymme för människans medverkan till frälsningens under. Nåden tillåts visserligen vara en nödvändig och viktig förberedelse, men det som slutligen avgör vår frälsning vill förnuftet tillskriva någonting som människan gör.

Bibeln lär förvisso ingen dubbel utkorelse, dvs dels en utkorelse till frälsning och dels en utkorelse till fördömelse. Det är till ingen del Guds fel att människor avvisar Guds nåd i Kristus och går evigt förlorade. Det är helt och hållet människans fel. Likväl är det helt och hållet Guds förtjänst att människor kommer till tro på Jesus Kristus, bevaras i tron och inte drabbas av någon fördömelse. Ingen troende kan berömma sig inför Gud och säga: Att jag är troende till skillnad från andra beror på att jag är bättre än andra, att jag har gjort mig mer förtjänst av Guds benådning än andra, att jag hjälpt till med att uppväckas från död till liv, att jag bidragit till min födelse, min nya födelse. Tvärtom måste den troende bekänna: Hade frälsningen berott på mig så hade jag fortfarande varit andligt död och blind. Jag har lika lite

som det förlorade fåret i Jesu liknelse kunnat resa mig upp och rädda mig själv. Med Daniel bekänner den troende: ”Vi har syndat och gjort orätt, varit ogudaktiga och upproriska. Vi har vänt oss bort från dina bud och föreskrifter. Vi har inte lyssnat till dina tjänare profeterna, som talade i ditt namn till våra kungar, furstar och fäder och till allt folket i landet. Du, Herre, är rättfärdig, men vi har dragit skam över oss” (Dan 9:5-7). De troendes lovsång inför tronen och Lammet handlar uteslutande om Guds oförtjänta nådegärningar. De utvalda ger Gud och Lammet hela äran för sin frälsning.

Låt oss se på några bibelställen som talar om de troendes utkorelse:

- I 1 Tess 1:4 skriver Paulus: ”Vi vet att ni bröder, Guds älskade, är *utvalda av Gud*.” Efter att ha lärt känna det glada budskapet om Kristus, genom vilket trons under har skett, kan den troende konstatera: Det är ett oförtjänt Guds under att jag som var andligt död har förts från död till liv, från mörker till ljus. Det beror uteslutande på Guds nåd. Jag har inte utvalt Gud (och kunde det inte heller i mitt andliga mörker), utan det är Gud som har utvalt mig och det långt innan jag föddes. Paulus påminner ofta de troende om Guds utkorelse när de är bekymrade och anfäktade. De uppmuntras i sin nöd att se på Kristus och får motta den underbara trösten att deras salighet inte är lagd i deras egen hand utan vilar i Guds nådefulla utkorelse. Men så här tolkar NLB samma bibelställe: ”Kära syskon, Gud älskar er, och vi vet *att ni har tackat ja till hans inbjudan att få tillhöra honom*.” Här är utkorelsens tröst borta. Människan får söka tröst i sitt eget ja till Gud, inte i Guds ja till henne.
- Paulus skriver i Efesierbrevet 1:4 att Gud ”*innan världens grund blev lagd* har utvalt oss i honom (Kristus) för att vi skulle vara heliga och fläckfria inför honom”. Orsaken till trons upptändande och att den troende blir bevarad i tron som Guds heliga barn för Kristi skull finns inte hos människan. ”Innan världens grund blev lagd” skedde utkorelsen. Detta ställe tolkar NLB så här: ”Redan innan världen skapades, hade ju Gud i sin kärlek bestämt, *att den som lever i gemenskap med hans Son* får tillhöra honom och en dag stå inför honom utan skuld.” Enligt denna tolkning blir Guds utkorelse ingen utkorelse utan endast en bestämmelse om att den troende ska få tillhöra honom och en dag stå skuldfri inför Gud, om han uppfyller kravet att leva i gemenskap med Kristus. Utkorelsen, som hör till evangeliets område (vad Gud har gjort och gör för vår frälsning), har förvandlats till något som hör till lagens område (vad människan måste göra).
- I Rom 8:29 skriver Paulus: ”*Ty dem som han i förväg har känt som sina* har han också *förutbestämt* till att formas efter hans Sons bild.” Samma ställe lyder i NLB: ”Och det goda Gud vill, är att vi ska bli lika Jesus, hans Son. Gud bestämde nämligen redan från början att *de som tackade ja till att få tillhöra honom*, skulle bli lika Jesus.” Fokus har nu förskjutits från vad Gud har gjort för de troende långt före deras tro till vad den troende människan gör, och orsaken till den troendes tro har tappats bort.
- När Paulus i Rom 11:5 talar om ”*en rest som Gud har utvalt av nåd*”, skriver NLB: ”en liten del har tackat ja”. Återigen förskjuts fokus från Guds verk till människans. Rom 11:7 lyder: ”Vad följer då av detta? Jo, vad Israels strävar efter har det inte uppnått. *De utvalda har nått det, men de andra har blivit förstockade*.” Samma vers lyder i NLB: ”Alltså, det som Israels folk sökte så ivrigt efter, att bli skuldfria inför Gud, det uppnådde de aldrig. Denna skuldfrihet gavs istället åt *den lilla grupp som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom*. De andra blev döva och blinda för vad Gud ville.” NLB ersätter ”de utvalda” (de som Gud utvalt) med ”de som har tackat ja”.

- NLB suddar inte ut varje ställe som talar om Guds utkorelse som orsak till tron och den eviga saligheten. När det i Apg 13:38 står ”och de kom till tro, så många som var bestämda till evigt liv”, parafrazerar NLB korrekt: ”och alla som var utsedda till evigt liv började tro”.

Det är inte förvånande att Bibelns lära om den eviga utkorelsen ofta blir förvanskad. Som vi tidigare nämnt kommer vårt mänskliga förnuft till korta inför Guds visdom, dit utkorelsen hör. Paulus avslutar sin undervisning om utkorelsens hemlighet med orden: ”O vilket djup av rikedom och vishet och kunskap hos Gud! Hur outgrundliga är inte hans domar och hur outrannsakliga hans vägar” (Rom 11:33). Enligt förnuftets logik finns bara två möjligheter när det gäller utkorelsen: Antingen måste utkorelsen vara dubbel, dvs dels en utkorelse till salighet, dels en utkorelse till fördömelse. Eller också måste såväl saligheten som fördömmelsen vara beroende av vad människan gör. Men Bibeln lär att Gud utkorat de utvalda ”innan världens grund blev lagd” (Ef 1:4) och uteslutande ”enligt sin viljas behag” (på grekiska *katá tén evdokían tou thelä́motos avtoú*) på grund av sin kärlek och Kristi förtjänst. ”I sin kärlek har han genom Jesus Kristus förutbestämt att vi skulle tas upp som hans barn enligt sin viljas behag” (Ef 1:5).

Om man utgår ifrån de bibelställen som säger att Gud har utkorat sina troende barn till evigt liv, då måste det också vara Gud som är orsak till att de övriga inte tror och drabbas av den eviga fördömmelsen. Så resonerar förnuftet. Calvin, som i sina bibelutläggningar ofta resonerar utifrån förnuftets logik, drog denna slutsats. Den ledde till hans obibliska lära om en dubbel predestination.

Om man i stället utgår ifrån de bibelställen som talar om Guds allmänna nådevilja och att fördömmelsen beror på människans nej till denna nåd, då måste människans frälsning bero på hur människan förhåller sig till Guds nådiga inbjudan. Orsaken till tron och den eviga saligheten måste då vara att vissa människor ”låter sig dragas”, gör mindre motstånd och tackar ja till Guds nåd. Så resonerar man om man låter mänsklig logik överordnas den Guds vishet som uppenbaras i Bibeln.

Hur kan man komma ifrån de bibelställen som talar om Guds utkorelse till barnskap, en utkorelse som bara grundar sig på Guds barmhärtighet och Kristi förtjänst, inte dessutom på någonting hos människan? Ett vanligt sätt är att likställa utkorelsen med Guds allmänna nådevilja. Det leder till den märkliga läran om en allmän utkorelse. Men, som vi redan sett, Guds allmänna nådevilja och Guds utkorelse är inte samma sak. Evangeliets nåd gäller alla. ”Gud vill att alla människor ska bli frälsta”, ”*men få är utvalda*”. Om de utvalda säger Jesus: Falska profeter ska träda fram och göra stora tecken och under för att om möjligt bedra ”*även de utvalda*” (Matt 24:24). Och om Människosönens återkomst säger han: ”Med starkt basunljud ska han sända ut sina änglar, och *de ska samla hans utvalda* från de fyra väderstrecken, från himlens ena ända till den andra” (Matt 24:31).

Ett annat sätt att kombinera utkorelsen med förnuftets tanke att frälsningens slutliga avgörande skulle bero på människan ser ut så här: Med utkorelsen menas att Gud i förväg har sett vilka som kommer att säga ja till evangeliets inbjudan. Man likställer utkorelsen med Guds allvetenhet och allseende. På så vis blir inte utkorelsens grund uteslutande Guds barmhärtighet och Kristi förtjänst utan dessutom något hos oss.

NLB undviker som vi sett grundtextens ordval ”de utvalda” och ersätter det med ”de som tackat ja till Guds inbjudan” eller något liknande. Men utväljelsen eller utkorelsen handlar om vad Gud har gjort långt innan människan fanns, inte vad människan gör. Därför passar ordet ”utvald” inte in vid en fokusering på människans ställningstagande. Jesu ord ”Många är kallade, men få utvalda” (Matt 22:14) blir i NLB ”Många är de som är inbjudna av Gud, men få tackar ja och får tillhöra honom.” När Paulus enligt Romarbrevet 8:33 frågar: ”Vem kan anklaga Guds utvalda?”, parafrazerar NLB denna fråga så här: ”Om någon anklagar oss som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom, vad spelar det för roll?” Insamlandet av Människosonens ”utvalda” vid Kristi återkomst blir ”de ska samla ihop *alla dem som har tackat ja till Guds inbjudan att få tillhöra honom*” (Matt 24:31).

En kristen behöver både lag och evangelium. Guds lag visar henne att hon i sig själv saknar den fullkomliga kärlek till Gud och medmänniskor som krävs för ett evigt liv med Gud. Endast Guds rena evangelium ger henne gratis det som lagen kräver. Ett villkorat evangelium håller kvar henne i ett lagiskt tvång och blir ingen verklig tröst när synden känns svår. Därför är det så viktigt att läran om utkorelsen inte anpassas till förnuftets logik och skiljs från det rena evangeliet. För en kristen som håller på att svikta i sin tro när olika bekymmer och svårigheter tornar upp sig, är den eviga utkorelsen i Kristus en underbar tröst. ”Vad min Fader har gett mig är större än allt, och ingen kan rycka dem ur min Faders hand” (Joh 10:29). Den eviga utkorelsen ska endast sökas i Kristus och i hans heliga evangelium och den hjälper de kristna att med glädje och tillförsikt se på Kristus mitt i en ond och hotfull värld. Utkorelsen förvanskas och missbrukas om den för bort ifrån Kristus till en falsk sorglöshet eller används till oroande spekulationer om huruvida den eller den är utkorad. Då har den brutits loss från evangeliet som inte oroar utan ger tröst till kristna som är svaga i sig själva. Guds trösterika utkorelse ger Gud all ära och berömmelse. Paulus avslutar sin undervisning om utkorelsen i Rom 9-11 med orden: ”Av honom, genom honom och till honom är allting. Honom tillhör äran i evigheter, amen” (11:36).

Tillagda ord

Utförliga parafraaser kan ibland på ett lättfattligt sätt tydliggöra vad som faktiskt står i Bibelns grundtext. Men tillfogade eller borttagna ord kan också lätt förändra textens verkliga innehåll. Låt oss se på ytterligare några texter:

- I Rom 10:4 står det: ”Ty Kristus är lagens slut, till rättfärdighet för var och en som tror.” Lagen kräver fullkomlig rättfärdighet och den som tror på Kristus får sig tillräknad den rättfärdighet som lagen kräver. Därmed är lagens krav uppfyllda. Kristus är lagens slut. I NLB lyder samma vers: ”Men sedan Kristus kom, är Moses lag inte längre vägen till räddning, eftersom var och en nu kan bli skuldfri inför Gud genom att tro på det Kristus har gjort för oss.” Genom tillägget av ordet ”nu” låter det som om Gamla och Nya testamentet lär ut olika frälsningsvägar. Men det finns bara en väg till frälsning för syndare alltifrån syndafallets dag. Också under gamla förbundets tid var den enda frälsningsvägen den utlovade Frälsaren och hans ställföreträdande försoningsoffer. Genom en rad dagliga offer inpräntades under gamla förbundets tid att synden måste ställföreträdande sonas. Utan det oskyldiga och felfria lammets blod kunde ingen bestå inför Gud. Alla gamla förbundets försoningsoffer förebildade och pekade fram emot Kristi uppfyllelse av gamla förbundets förebilder och löftesord. Tron på honom som skulle komma och tron på honom som har kommit har samma trosföremål. Inte heller under gamla förbundets tid kunde laggärningar frälsa någon, för ingen kunde hålla lagen fullkomligt. Paulus framhåller detta med hänvisning till 5 Mos 27:26: ”Men alla som

håller sig till laggärningar är under förbannelse. Det står skrivet: *Under förbannelse står den som inte håller fast vid allt som är skrivet i lagens bok och gör därefter*” (Gal 3:10).

- I Gal 3:27 skriver Paulus: ”Alla ni som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus.” I dopet sker ett stort under: en syndig människa blir ”iklädd Kristus”. Det betyder att Kristus likt en heltäckande klädnad täcker över all vår synd och vi blir helt övertäckta med och tillräknade Kristi rättfärdighet. NLB omformulerar denna vers så här: ”Om ni är döpta in i gemenskapen med Kristus, har ni ju blivit lika Kristus själv.” Genom att ändra ”blivit iklädda Kristus” till ”blivit lika Kristus själv” kommer det inte tydligt fram att det är Gud som handlar i dopet. Den döpte *blir* döpt och *blir* iklädd Kristus. En kristen tycker sig inte vara särskilt ”lik Kristus” men äger en stor tröst i att ha blivit ”iklädd Kristus”.

I Tit 3:4-5 uttrycker Paulus dopets stora och oförtjänta gåva så här: ”När Guds, vår Frälsares, godhet och kärlek till människorna uppenbarades, *frälste han oss*, inte för rättfärdiga gärningar som vi hade gjort, utan på grund av sin barmhärtighet, *genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande*.” Dopet är inte vår gärning utan det är Gud som föder oss på nytt och ger oss ett nytt liv genom den helige Ande. Jesus hade talat om detta med Nikodemus och sagt: ”Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike” (Joh 3:5). NLB återger Tit 3:4-5 så här: ”Men mitt i allt detta visade Gud sin godhet och kärlek till oss människor och räddade oss. Det var inte för att vi handlade rätt och följde hans vilja som han räddade oss, utan därför att han hade medlidande med oss. Genom sin heliga Andes kraft lät han oss födas en gång till, han tvättade bort våra synder och gav oss en ny start i livet.” NLB får med helt riktigt att Paulus talar om en ny födelse men tappar bort ordet ”bad” (till ny födelse), dvs dopet.

- I 1 Kor 10:16 skriver Paulus följande om nattvardens vin och bröd: ”Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte gemenskap med Kristi kropp?” Här klargörs att välsignelsens bägare inte bara innehåller vin utan att det är förenat med Kristi blod och att brödet inte bara är bröd utan är förenat med Kristi kropp. Den grekiska grundtexten använder ordet *koinônia* (”gemenskap, förening”) om gemenskapen/föreningen mellan vinet och Kristi blod respektive brödet och Kristi kropp. I NLB lyder denna vers i stället så här: ”När vi firar minnet av att Kristus dog för oss, och tackar Gud för bägaren med vin, har vi då inte gemenskap med Kristus, han som offrade sitt blod för oss? Och när vi bryter brödet, har vi då inte gemenskap med Kristus, han som lät sin kropp brytas sönder för oss?” NLB gör här både uteslutningar av ord och långa tillägg. *Vinets* gemenskap med Kristi blod och *brödets* gemenskap med Kristi kropp ändras till *vår* gemenskap med Kristus. ”Kristi *blod*” och ”Kristi *kropp*” ändras till ”Kristus”.
- I Hebr 9:28 står det: ”så blev Kristus offrad *en* gång för att bära många synder, och han ska *en andra gång* träda fram, inte för att bära synd utan för att frälsa dem som väntar på honom.” Kristi försoningsverk är fullbordat en gång för alla och nu sitter Jesus Kristus på Faderns högra sida och manar gott för oss. ”Denne Jesus som har blivit upptagen från er till himlen ska komma igen på samma sätt som ni har sett honom fara upp till himlen” (Apg 1:11). När Kristus återkommer, ska han samla alla folk inför sig och hålla dom (Matt 25:31-46). Denna dag blir ingen jämmerns dag för Guds barn utan en stor glädjedag, den slutliga befrielsens dag. Det finns nämligen ”ingen fördömelse för dem som är i Kristus Jesus” (Rom 8:1). De troende ser ivrigt fram emot Kristi återkomst.

NLB lägger till ordet ”ändå” i sin översättning av Hebr 9:28: ”Därför dog också Kristus bara en gång, för att ta straffet för människornas synder. Men Kristus ska *ändå* komma till jorden en andra gång ...” Detta tillagda ”ändå” har förmodligen att göra med den uppfattning som uttrycks i NLB:s förord till Uppenbarelseboken: ”Boken handlar också om att Jesus ska komma tillbaka för att regera på jorden.” Den återkomst som Bibeln talar om, återkomsten på den yttersta dagen (Matt 25), blir därmed inte den *andra* utan den *tredje*. Men en återkomst före den yttersta dagen är främmande för den apostoliska och nicenska tron. Där heter det: ”uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faderns högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda” (den apostoliska trosbek.), ”stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda” (nicenska trosbek.).

- Om de troende säger Hebreerbrevets författare: ”Ni har inte kommit till ett berg som man kan ta på ... Nej, *ni har kommit* till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem” (Hebr 12:18, 22). NLB gör långa tillägg och skriver: ”Gud har talat till er, men inte så som han talade till Israels folk. Ni står inte vid ett berg här på jorden ... Nej, *ni har blivit inbjudna att komma* till Sions berg, till det nya Jerusalem, staden som finns i himlen hos Gud, han som ger liv.” Förutom ett inledande långt tillägg ersätter NLB ”ni har kommit till” med ”ni har blivit inbjudna att komma till”. Det som redan har skett och är en andlig verklighet redan nu för de troende, görs om till en inbjudan till något som ännu ej har skett. Också ”den första uppståndelsen”, en andlig verklighet som syftar på att tron tänts, att andligt döda människor har uppväckts till andligt liv, uppfattas av NLB som något som ännu ej har skett. När det i Upp 20:6 står ”Salig och helig är den som *har del i* den första uppståndelsen”, skriver NLB: ”Lyckliga är de som tillhör Gud och som *får vara med om* den första uppståndelsen.”

Sammanfattning

Översättningsgruppen bakom Nya Levande Bibeln har tagit itu med ett svårt och omfattande arbete. Deras arbetsinsats och målsättning måste berömmas. Av de tre delmålen har två uppfyllts tämligen väl: att bruka ett språk som är naturligt för läsaren och att klart förmedla det budskap som man uppfattar som grundtextens tankar. Den första målsättningen, att översättningen ”ska återge *exakt samma budskap som originalet*” och att ”*inga tankar ska dras bort eller läggas till*” har tyvärr inte uppfyllts. När man vill ta fasta på originalspråkets tankar utan bundenhet vid textens egna ord och formuleringar, är risken stor att andra tankar läses in i texten. Förnuftets sätt att tänka har bl a påverkat NLB:s parafraserande omskrivningar av centrala texter om tro och omvändelse, utkorelse och frälsning. Det har lett till en fokusförskjutning som riktar läsarens blick mot vad människan måste göra, när texten i stället trösterikt talar om vad Gud i sin nåd har gjort för henne.

Seth Erlandsson